

L'ESQUELLA

DE LA TORRATXA

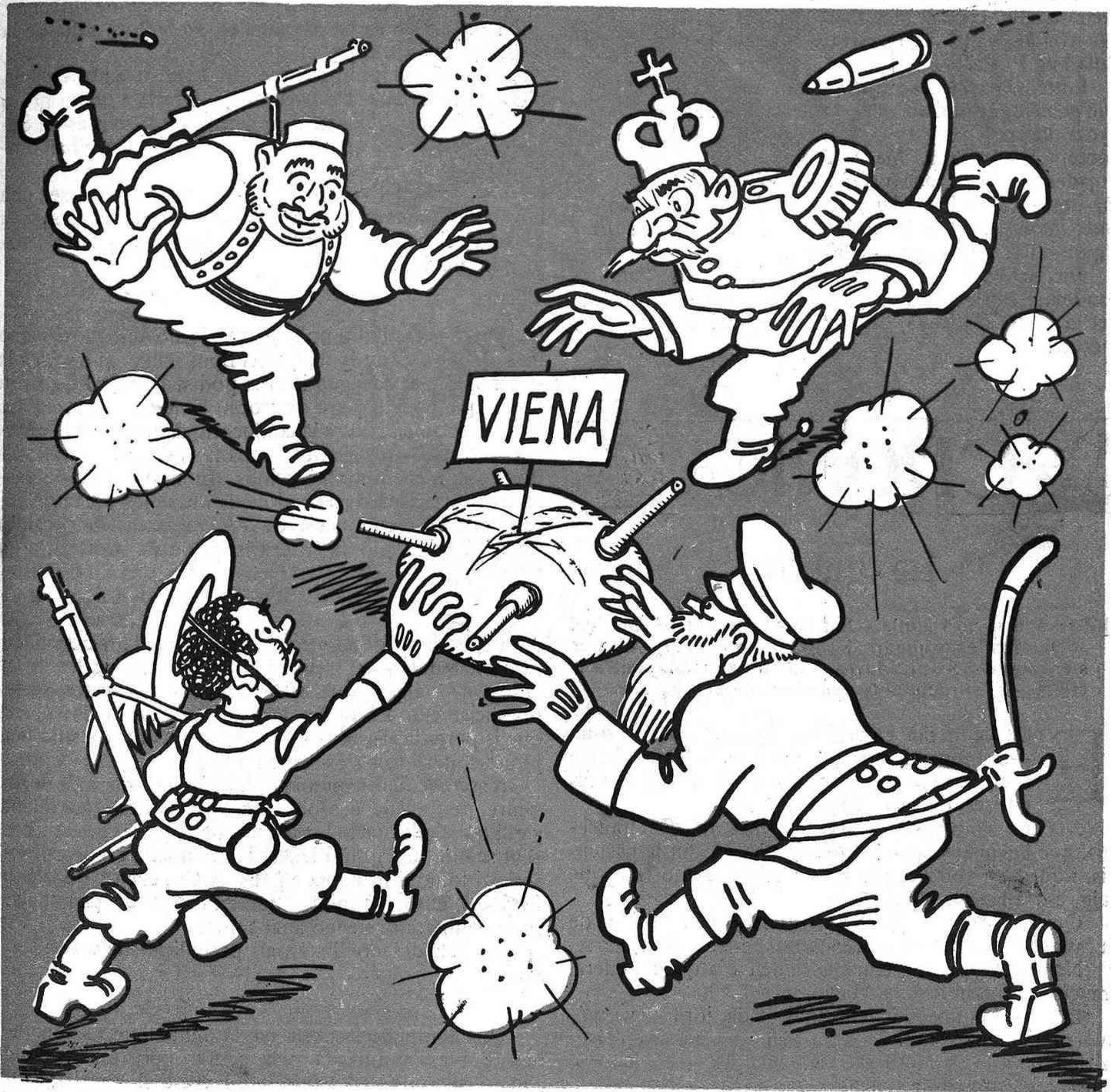
Núm. 1867 ——— ANY XXXVI

BARCELONA 9 D'OCTUBRE DE 1914

PERIODIC HUMORISTIC IL·LUSTRAT

10 cèntims ——— Atrassats: 20

EL PANET DE VIENA

Qui se'l menjarà primer?

Protesta contra l'incendi i destrucció de Lowaina

Van nodrint-se de firmes les fulles que han d'adherir-se al missatge endressat al Rei de Bèlgica, protestant dels actes vandàlics realitzats per les tropes del kaiser en la desgraciada ciutat de Lowaina.

Artistes, intel·lectuals, músics, homes de prestigi en tots els rams, acudeixen a la nostra Redacció, per a posar el seu nom al peu de la protesta.

Sabem que en els diferents llocs on se recullen firmes per al mateix objecte, tant d'aquesta ciutat com de fora, passa, si fa o no fa, com en la nostra Redacció.

Encara seguim rebent adhesions per escrit. Darrerament n'hem rebuda una, molt expressiva, del «Comité de Acción Social Progresiva», firmada per en P. Isart Bula i en P. Casas Nin.

Entre'ls particulars que'ns han escrit, pregant-nos que'ls incloguessim entre'ls protestataris, figuren els senyors Josep Elías (*Apa*), Enric Galwey, Josep M.ª de Sucre, Carles Costa, Martí Alegre, Ramón Lago, Puig Pujades, per la Redacció d'*Empordà Federal*, Josep Dansà; per la d'*El Programa*, R. Ramón i Vidales, per *El Baix Panadès*, Pere Estartús Eras i A. López Astort, i alguns altres de menys significació.

Dits senyors s'adhereixen amb enlairades paraules condemnatòries dels procediments germànics i d'elogi per la nostra iniciativa, per les quals els hi donem corals mercès.

La guerra

**Qui va a casa no's mulla.—Batalles ensopides.—Oh, iça!
—Què fan les esquadres?—El còlera oportú.—L'Àlia
s'ennaigua.—Salpicadures.—L'Afghanistàn contra'ls
aliats.—El miracle dels pans i els peixos.**

EREM, l'altre dia, en la gran batalla, i encara hi som.
—Si tinguessim un pa que durés tant!—deuen exclamar els pobres. I, naturalment, qui diu els pobres, diu els cronistes.

Ara ens sembla, segons els informes oficials francesos, que l'alemany ja'n té prou; que ha perdut la paciència, i que s'en entorna pas a pas, sense demostrar que fuig, cap a la seva terra.

Qui va a casa no's mulla. En Joffre, que no's fia ni de la camisa que porta, s'ho pren també sense enfutismar-se.

Nosaltres pensem, emperò, que'l dia que'l general francès no tingui batalla, l'enyorarà.

El nostre bon públic, en canvi, cada jorn devé més avorrit de tantes notícies breus, en les que no més li parlen d'avenços mesurats, de ventatges insignificants, d'un triomf remot dels aliats.

—Anem bé, anem bé!—diu.—Però tant anar bé, arriba que fastigueja.

A més, el no contar-li horrors, la manca de l'interès

episòdic, aqueixa fosquedat sistemàtica sobre la sang que's vessa i els estropicis que's causen, fa la guerra actual ensopida.

Aquells primers dies de lluita entre belgues i alemanys, sí que eren emocionants. Ara sembla que en Joffre, en French, en Pau i en Castelnau siguin nois d'estudi que estirin del cap d'una corda per a fer seguir an en Kluch, al Kromprinz, an en Bulow, etc.

«Ooooh, iça!» I res més.

Això fa que'l cor se'ns en vagi cap a la part naval de la terrible facecia.

Què fan les esquadres?... Hem tingut uns quants creuers a fons per a enlaminir-nos, però manca veure la topada dels *dreadnoughts*, aqueixos monstruosos elefants del mar, amb trompa i ullals inconcebibles, que prometen un gavadal d'emocions.

Per altra banda, l'enfonsada del *Crecy*, de l'*Aboukir* i de l'*Hogue*, no'ns ha pas satisfet. Té la poca solta de la cacera de conills al jaç.

En fi, que vingui prompte un combat amb regla en plena aigua salada. De batalles en terra ja'n tenim prou. Entre'ls russos, a Galitzia; els serbis a les envistes de Sarajevo, i els anglesos i francesos a l'Aisne, ens n'han omplenat les butxaques.

L'aparició del còlera a Austria, amb tot i ésser una novetat *agradable* pels amics dels aliats, maliatsiga la gràcia que'ns fa. Amb aquest sí que no és possible romandre neutral.

*

Altrament, l'Itàlia no's llença. Jo no soc vist situació més amoinosa que la d'aquests bons llatins que *senten* la guerra, que la desitgen i no la poden heure. Ells prou fan lo que poden, prou destrocen banderes austriagues, i prou reclamen contra la col·locació de mines en l'Adriàtic; però res. Austria, uns cops fa el distret, i altres els dona tota mena de satisfaccions. En fi, que han de passar per uns mal-educats violents i canalles o han de renunciar a la reconquesta de l'*Italia irredenta*. I caldrà que s'afanyin, sinó faràn el trist paper de bofetjar a un agonitzant.

*

A Barcelona, de *salpicaduras*, estem bé, gràcies a Déu. El capital, quiet, i el treball per portes—les portes de Cà la Ciutat—i algú que altre comestible encarint-se subrepticament. Exemple: la *sobresada* de Mallorca. I és que'ls perjudicats de la guerra són tants com els no perjudicats, però tots s'exclamen a l'hora.

Nosaltres mai hem anat a favor del govern. El nostre deure periodístic ens obliga a anar contra'l que mana, sigui qui sigui i faci el que faci; però per al govern present sentim una gran pietat. Tothom va a explicar-li miseries i tothom li pidola auxiliis. Amb l'excusa de la conflagració europea, molts que en temps de pau anaven malament, ara pretenen anar millor.

Aquests desacreditaran als perjudicats de veres.

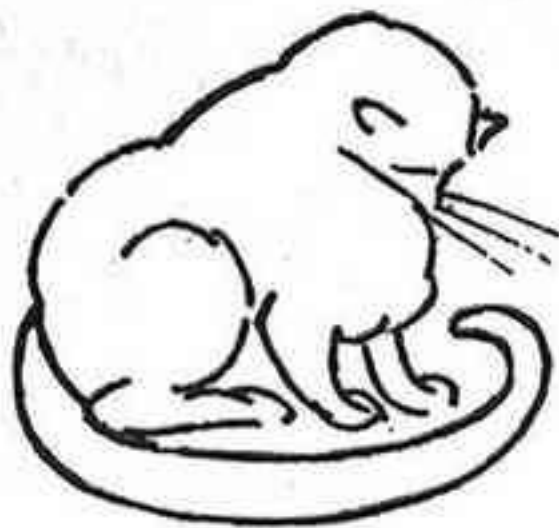
*

Una complicació greu en la lluita internacional és sens dubte, l'anunciada pels agents germanòfils, o siga l'intervenció de l'Afghanistàn a favor de l'Austria i l'Alemanya. Ningú ha fet gaire cas de la nova, ni d'aquells trescents mil afghanistanesos que invadien la Rússia, ni d'aquells altres quatrecent mil que invadien l'Índia.

Però, si es té en compte que l'Afganistan disposa sols de set mil soldats, ningú pot negar que'l fet resulta portentós. Es com si de sobte vegessim a Andorra, per un costat, invadir la França, i per l'altre invadir l'Espanya, fent el miracle de convertir els seus quinze gendarmes en quinze cents mil.

Evidentment, quan la Premsa no comenta una meravella semblant i no tracta d'explicar-se-la d'alguna manera, és que hem caigut en un horrible indiferentisme.

P. BERTRANA

Qui fos canonge!

M'hauria agradat ésser canonge aquesta setmana. Aquesta i les que vindran. Però, sobre tot, canonge de Tortosa.

Tira, peixet! Canonge i amb la Pastora Imperio a casa!

Però vaja, no és per això, per lo que m'hauria agradat, sinó perquè, com que soc tan sortós, al fer palletes amb els companys de chor, m'hauria tocat a mi el portar la cinta al palau reial.

I allí, vinga recreos!... Fent veure que vigiles la reliquia, tot esperant que a sa majestat li agafiun «ai, què tinc!», i vinga donar-te la gran vida i passejar per aquelles grans salaces, com si fossin cosa propia.

Després ve el moment del part, i tu agafes la cinta, entres a l'arcoba reial, i allí t'estàs donant ànims celestials a la partera coronada.

Qui, fóra d'un canonge de Tortosa i la mocadera, poden fruit semblant escena?

I desseguida la presentació. Una sala plena de ministres, embaixadors, nobles, clergues, etc., etc., i allí al mig, el rei amb la criatura.

Una criatura de color de rosa, nua de pèl a pèl, que's fum de tots i els fa:

—Guau, guau, guau!

Qui fos canonge de Tortosa!

LLIÇÓ DE VERBS

—Vinga, altra vegada: presente de indicativo.
—Yo movillzo, tú movillzas, él movillza, nosotros movillzamos, vosotros movillzáis, ellos movillzan.

CINE BARCELONÍ

Les darreres pel·lícules

LA BATALLA DE L' AISNE

Acaben de sortir els diaris de la tarde.

—¡El diari, amb les últimes notícies de la guerra!...

R. Afanyosos, els transeunts cuiten a comprar-lo. Es precis saber si la gran batalla, aquesta ditxosa gran batalla que fa tants dies que dura, ha arribat per fi al seu terme.

—Veiam!...

«Se progresa... Los contraataques... En el centro... Arras... Amiens... Peronne... Laissigny... En general, la situación no ha variado...»

Un ciutadà, furiós, tira el diari en l'aire. Un altre, tant furiós com ell, el pateja. I, amb els ulls fora de les òrbites, s'aturen i es miren cara a cara.

—Ha vist?... Res!...

—Res!... Això és estafar al públic.

—Me sembla que ja seria hora de que les nacions neutrals hi intervinguessin.

—Sí, senyor. I els hi diguessin, net i clar: «O vostès acaben immediatament aquesta gran batalla, o nosaltres... obrarem com millor ens sembli».

—Mantenir al públic en aquesta tensió de nervis durant vint dies!...

—Això no és una batalla ni res!

—No, senyor!... Això és la cançó de l'enfadós.

—Nada!... Si demà la qüestió no està definitivament resolta, jo no crec més en la guerra.

—Ni jo!... I diré al Kàiser i an en Poincaré que'm tornin els quartos que m'han fet gastar inútilment en mapes i diaris.

UN HOME NET

Xano, xano, però amb la resolució del qui porta una idea i va a executar-la, l'home s'encamina a la Barceloneta.

Al creuar el «Pla de Palacio», un conegut el saluda.

—On aneu, tan determinat?

—No ho endavinaríeu mai.

—Que aneu a comprar un barco, pot-ser?

—Vaig... a banyar-me!...

—Ara, justament?

—Que voleu dir que no és bona l'hora?

—Vull dir que les barraques ja estan desmuntades i no'l podreu pendre.

—Macatxo!... Tantes ganes que'n tenia!... Fa un any que no m'he rentat el còs, i com que jo soc molt curiós de mena, tot l'estiu he estat dient-me: Has d'anar a banyar-te, has d'anar a banyar-te...

—Per què no hi anàveu, doncs? Qui us feia esperar tant?...

—Perque sentia a dir que les barraques estaven sempre molt plenes, i pensava anar-hi quan no hi hagués tanta gent.

—Doncs, l'heu errada. Heu fet tard.—

L'home fa una mueca de resignació i arronsa les espatlles.

—No hi hà que desesperar-se, per això. Aquestes coses rai, que no porten pressa. No'm puc rentar ara?... Em rentaré l'any que vé.

I desfent amb tota calma el camí, se'n torna cap a casa.

EL PROBLEMA DEL DIA

La plaça de Sant Jaume està plena de gent. Valencians, aragonesos, catalans, joves, vells, homes de totes catadures i pelatges.

Uns, tenen la vista fixa en la porta de Cà la Ciutat i callen. Altres, alcen els braços amb aire tràgic. Altres, gesticulant, peroren en mig d'un grup.

Aquí i allà se senten crits escampats:—Volem pa!... Tenim gana!... Volem feina!...

I al campanar de la Catedral i al campanar de la Diputació sonen hores i hores, i la gran plaça, que ja era plena, va omplint-se, va omplint-se encara més.

Dos curiosos, desde un recó apartat, observen el quadro i conversen.

—Són els sense-feina.

—Les primeres víctimes del conflicte europeu.

—Es clar, els pobres, demanen treball.

—Sí; però, d'on ha de sortir, si no n'hi hà?

—Quines complicacions més terribles porta la guerra!...

—I lo pitjor és que cada dia que passi el problema serà més gros.

—I aquests homes, mireu-los, no estan per orgues. Volen menjar, volen viure.

—Sabeu quina seria, pot-ser, la millor solució?... Deixar-los entrar a tots a Cà la Ciutat.

—.....

—Naturalment!... Tots amb el càrrec de concejal...

MATÍAS BONAFÈ

—No sé... què vols que't digui?... Me sembla que no't soc gens simpàtic.

—Sí, home, sí. Després del rei de Bèlgica, tu!

Guillem III (de Boladeres) revistant les seves forces.

En Rubén Darío opina sobre la guerra

«No hi hà res més repugnant a la noblesa humana que'l sport aplicat a la carrera de les armes; enflocar-se amb plomerets, paradejar exhibint l'uniforme i les eines de matar; anar acompanyat de soldats com aquell qui va a dançar un *cotillón*; i, encara desconeguts de la sang i de la mort, divertir-se en jòcs de lluita per a quan arribi l'instant del seriós combat, procurar escapar-se del perill. Heu's-aquí una de les coses que donen més feina al diable. Perque'l diable existeix i, en molts cassos, se nomena Traició, Covardia, Deserció, i prefereix la gloria d'aqueixos figurins encatronats a la dels peluts bordegaços que poden a suor mascle, que no saben fer una reverencia, però que van al combat empentats pel coratge; que no gasten cotilla, però gasten vergonya.»

«La guerra és bella per a tu, oh jove ardit, qui, ple de totes les il·lusions de la gloria, has nascut amb bona estrella; et respectaran les bales enemigues, mentres els teus companys aniran caient com fruites madures d'una branca sacsejada; seràs feliç en les lluites de tal manera que, al tornar entre'ls llores de l'orgull vencedor, t'aclamaràn entre'ls primers fills de la Patria.

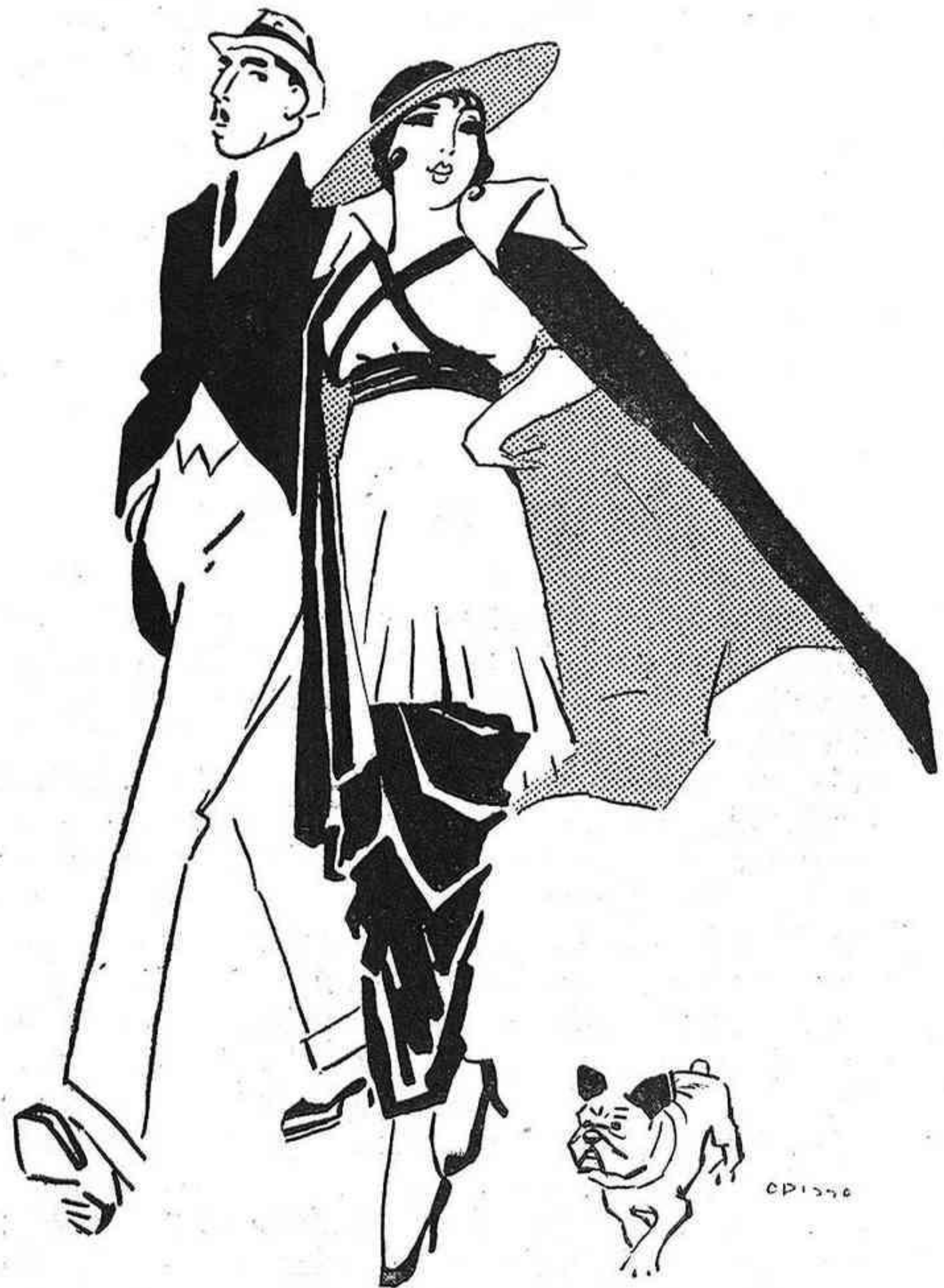
Per a tu, mercader, que faràs el caldo gras explotant

les necessitats patriòtiques, i negociant amb la República beneiràs la discordia que t'haurà omplenat la guardiola de diners i el ventre de satisfaccions.

Per a tu, jueu estranger, que deixaràs el teu diner amb un interès crescut; per a tu, manyà de la Mort, o senyor de les pòlvores i de les màquines de trinxar homes, que donaràs els teus ferros assassins a preus ventatjosos, sang i or de pobres pobles llençats al mar, al vent, a la tomba.

Per a tu, polític, qui després de la carniceria aniràs a regositjar-te amb els restes de la desgracia i a inflar-te a l'ampar de la victòria; a tramar una nova infamia per a que, quan la Nació hagi recobrat la salut perduda i les seves venes s'hagin tornat a omplir, inventis noves discòrdies amb el teu germà o amb el teu veí, discòrdies que portin una nova aventura de odis i d'enveges.

Per a tu, artista, pensador, que trobes un admirable camp on deixar volar les teves àligues.

—Vaja, dona, no't miris a tots els que passen.
Què pensaràn de tu?

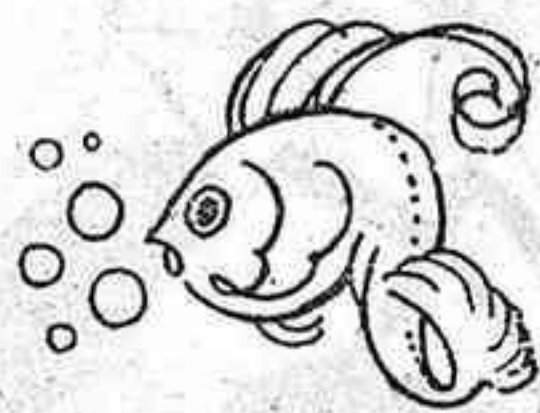
—Ai all.. es pensaràn que soc «neutral».

—Peró, per què li tens aquest rellotge aquí penjat?
 —Per a saber a quina hora hauria de menjar... si'n tingués.

Però aqueixes velles que no faràn sinó plorar, aqueixes dones pàlides, aqueixos infants desamparats, aqueixes pensions sol·licitades, aqueix llumet de nit, aqueixes tristes màquines de cosir, aqueixos vestits negres...»

RUBÉN DARÍO

Els peus petits

Desde les Dreçanes al carrer d'en Ferràn VII hem anat omplint el tramvia. Hi havia menestres, una senyora vella, molts comerciants, uns obrers, un militar, un clergue, i jo.

A la parada del davant de «Cân Llibre» ha pujat una damisela. Li semblava tot ple; el militar i un servidor, separant-nos, li ferem lloc, i així s'aclofà entre nosaltres dos sota del llum i enfront del senyor sacerdot.

Plovisquejava i s'ha arreglat els vestits, com els aucells mullats s'arreglen les plomes després d'una gran pluja, gràcilment, sense empipar al pròxim. Després ha encavallat una cama sobre l'altra i ens ha mostrat el peu.

Un peu com un pinyó!... Calçat amb mitja calada i hostatjat dintre unes sabàtetes de xarol, que més que botes semblaven bomboneres.

Tots els ulls dels passatgers se n'anaren envers ells; els dels mascles goluts, els femenins despectius. I aquella joia, de peu dret, anava gronxant-se sobre'l genoll de l'esquerra i fent que fruïssim de la contemplació d'una miqueta de cama, quan el tramvia feia sotragada.

A la plaça de Catalunya ella feu un signe amb la maneta. El militar estirà la cordeta del timbre, parà el vehícol i baixaren ambdós, ella davant, ell seguint-la.

Tots els nostres ulls feren la mateixa via. El capellà també mirava. Ja, reposats, al trobar-se nostres ulls, vaig dir-li: «A sandalia ejus rapuerant oculus ejus».

Ell va fer-me l'ullet i, a l'arribar a casa, encara reiem.

ESCA

La diplomacia industrial alemanya

Mentres els canons alemanys treballen a França, Bèlgica, Prússia i Galitzia, les màquines d'escriure no estan pas en repòs.

Els primers tiren contra l'enemic, les segones tiren contra'ls neutrals.

Mentres el Gran Estat Major fa estrategia de sang, els altres fan estrategia de caixa.

La diplomacia industrial ha pres pel seu compte la rehabilitació de la fracasada diplomacia kaiseriana, i a l'hora que fan el reclam dels seus productes, fan l'elogi del seu exèrcit, com si fos un producte més, elaborat per la casa.

—Me sembla que t'hauries de canviar les plomes d'aquest sombrero, Elvira.

—Sí, però... que't creus que cada dia podem menjar gall dindi?

Aqueixos dies corren per Barcelona unes circulars cürïoses. Les acompanya una revista sumaria —com diu la circular— publicada per les Càmares Unides del Comerç de l'Imperi Alemany (Handelstag), tractant d'explicar les causes de la guerra i de demostrar l'ignocència angelical de l'imperi en la sagnant facecía europea.

Sembla com si els comerciants i industrials alemanys s'haguessin donat compte de l'antipatía general que la guerra present i l'especial manera de portar-la, ha fet néixer en Europa i volguessin guanyar-se altre cop les voluntats amb bones paraules.

A l'ensemps tracten de convèncer de que la guerra, per ells, és un joc que cap mena de pertorbació els hi causa.

«La industria entera nuestra se encuentra tan bien fundada —diu la circular— y a su altura, como antes de la guerra, de modo que nuestros amigos pueden descansar, que no haya ningún inconveniente en mantener sus relaciones comerciales con esta su casa, sea durante la guerra, tanto como después, sin alteración alguna; hasta espero que nuestras relaciones agradables se aumentarán».

Després indica que «quedan bastantes medios para mandarles la mercancía, y mi fábrica está trabajando sin alteración alguna en toda su extensión».

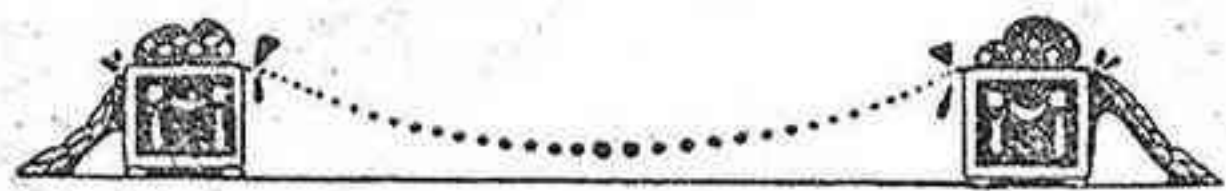
De manera que a Alemanya no passa res; treballen i exporten com mai, i tot aqueix fandango que s'és armat d'encariment de productes farmacèutics i paralització de industries per manca de primeres materies, no és més que mandra de fer pedidos; pedidos que, segons la repetida circular, «serán ejecutados en debida forma y les serán remitidos».

La circular acaba amb aquestes paraules: «Nosotros, los alemanes, no dejamos a nuestros antiguos amigos, ni en estos tiempos de guerra».

Aveiam si els clients cometeràn l'ingratitude de deixar-los an ells després de la pau.

Pel demés, l'escrit que comentem, com ja hauràn vist els nostres llegidors pels fragments copiats, és un model de prosodia sacsona, i d'aquell procediment que nosaltres sintetitzem amb la frase: sangrar-se en salut.

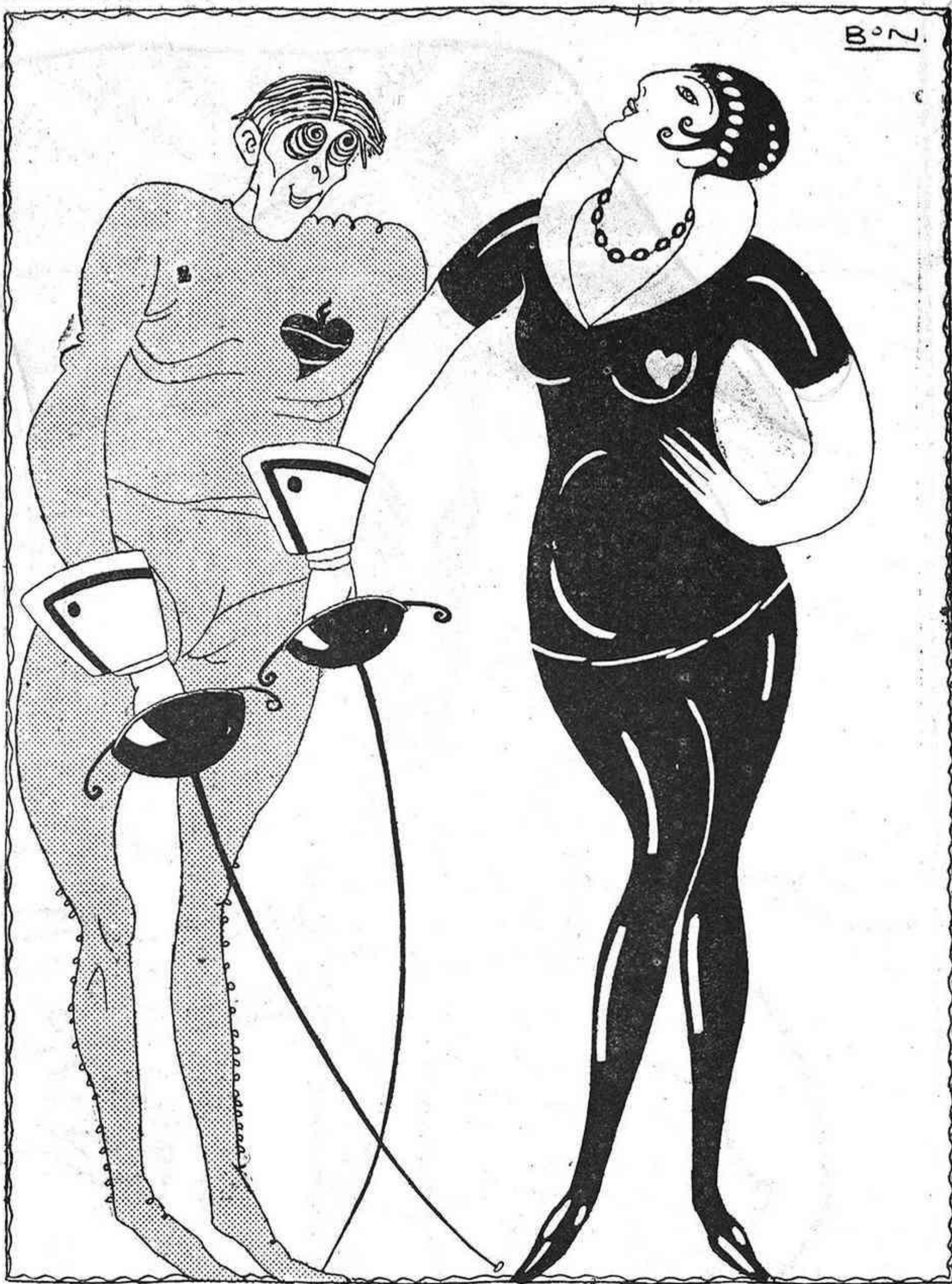
MISTU

Del jardí dels humoristes

ELS DOS APRENENTS

Un mestre sabater que vivia en el segle XVI tenia dos aprendents als quals donava, segons costum en aquella

MESTRE I CAMPIÓ

—Quantes estocades, noia?
—A mi si que... no'm vé d'una.

època, llit i taula a canvi de llur treball. L'un es deia Joanet i l'altre Mateu.

Els dos bordegaços dormien en un mateix catre que hi havia a la rebotiga, arrambat a la paret.

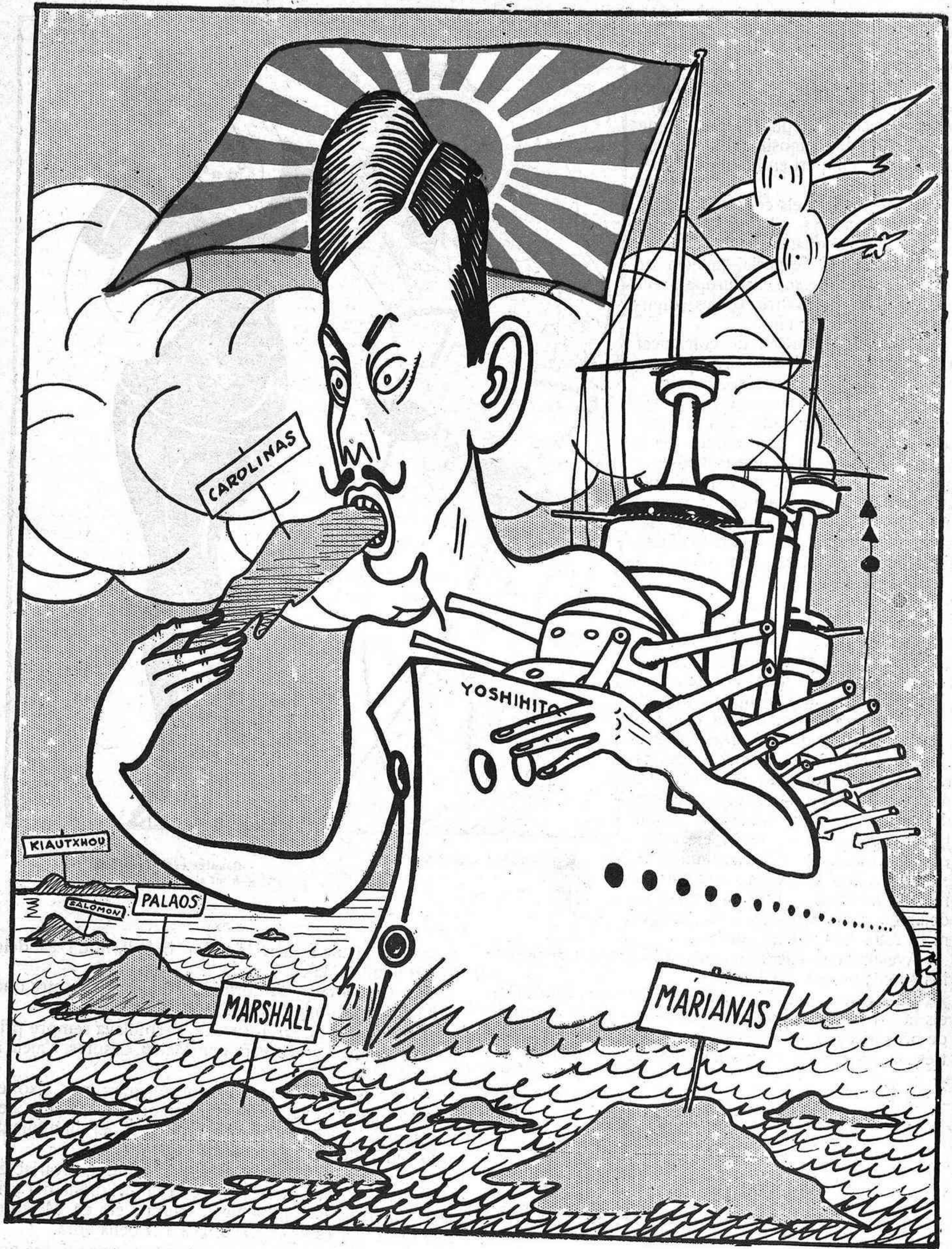
Per acord tàcit, en Joanet es despullava sempre primer i s'ajocava cap al recó, i en Mateu, després, s'ajeia a la bella vora.

Tots dos eren ganduls i dormilegues; per aixó el mestre sabater es veia cada dia apurat per a fer-los llevar. Baixava a les sis del matí i vinga cridar inútilment: —Joanet!.. Mateu!... Alceu-vos!

I com que els crits no tenien cap eficacia, invariablement havia d'apropar-se al catre i estirar l'orella del primer que trobava. Naturalment, sempre era en Mateu el que rebia, per ésser el que estava a la bella vora.

Això va durar mesos i mesos, quan vetaquí que una nit, al despullar-se, en Mateu digué al seu company:

—Noi, jo ja n'estic tip de les estirades d'orella del

EL JAPONÈS ÉS MOLT TREMPAT...

Mentres aquí els aliats se les espiquen, ell per allà baix, tot tranquilament s'atipa d'illes alemanyes.

***

amo. Ara et toca a tu. Des d'avui t'hi poses tu aquí a la vora del catre.

I dient això fa un bót i s'arrupeix al recó. En Joanet ho trobà de justícia i acceptà el canvi de bon grat.

Però vetaquí que l'endemà dematí, tot baixant cap a la rebotiga, el mestre sabater va dir-se compasivament:

—Sempre estiro l'orella an en Mateu, i això no és just ni equitatiu; això no està bé, diable!... Avui l'estiraré an en Joanet, que és tant gandul i tant murri com l'altre.

I dit i fet, allarga el braç a les palpentes, arrapa una orella i estira que estiraràs.

—U! uil!—clamà el pobre xicot despertant sobressaltat.—Ja veig que és impossible escapar-me'n. Es el meu destí!—

I contà al séu amo el canvi de jassa que havia fet amb el company.

El mestre sabater va fer-se un tip de riure i digué:

—Si us llevessiu quan us crido, no n'hauria d'estirar cap d'orella.

I aixís ho varen fer desde aquell dia.

NOEL

ESPUERNES DE LA GUERRA

Això dels horrors de la guerra és com les sabates noves; un hom s'hi va acostumant de tal manera que aviat acabarem per no adolorir-nos de res. Ara és un belga que buida els ulls a un alemany, ara és un alemany que's menja el fetge d'un francès, ara un colonial que fa col·lecció d'orelles de prussià... I és que, per desgracia, l'espantosa realitat del moment sobrepuja encara a tot lo que pugui concebre l'imaginació més rica en exaltaments o més feconda en maldats.

Una fotografia insertada en un diari informatiu ens havem passat aquests dies de mà en mà. La visió és dantesca, a tot ser-ho: grans piles de cossos humans, veritables piràmides de soldats morts, són incendiades per medi de la llenya i del petroli. Vinga petroli i vinga foc, així s'estalvien la feina d'enterrar les pobres víctimes.

Pels morts, tant-se-val; ni ho veuen, ni se'n senten; però, pels que han de presenciar o executar la funerària maniobra, és de creure que l'espectacle ha de resultar senzillament horrible... Doncs no és tant. Davant les macabres fogueres, els soldats, els germans que han quedat vius, insensibles ja a tota emoció, fumen cigarrillos amb tota tranquil·litat—cigarrillos qui sab si robats de les peïtaques dels morts.

Nosaltres, neutrals de real ordre, amb el cor mandrós, amb el cor més endurit encara que'l d'aquells soldats, restem insensibles—insensibles de real ordre—davant de la fotografia; més que indiferents, satisfets, contens de trobar-nos lluny—quinze hores de tren!—de tant d'horror i tanta malvestat.

Ens quedem pensant que, si en comptes d'ésser soldats, germans, els que cremen els morts fossin alts diplomats, no s'entretindrien en fumar-hi tranquil·lament cigarrillos, sinó que hi farien pot-ser la costellada.

I de costelles no'ls en faltarien, gracies a Déu.

Ha sortit el primer número d'un periòdic que's titula La Neutralidad. En el lloc d'honor, a primera plana, publica el retrat del Kaiser. Ja't coneixem herbeta: et dius moraduix.

Aqueixos blagueurs no poden ni dir-se el nom d'espanyols. Els veritables espanyols som més neutrals. En som tant, els espanyols, de neutrals, que no'ns estranyaria que acabessim per fer guerra civil, o incivil, o com sia, en defensa de l'alabada neutralitat.

La guerra per la pau—que fóra l'intervenció moral o material—no l'entenen ni la volen entendre els moderns Cids Campeadores. Prefereixen la guerra per la neutralitat amb totes les seves conseqüències de fam, d'egoïsme i de impietat; i an aqueix objecte dediquen tots els esforços polítics i financers, i totes les Juntes d'iniciatives.

Aviat serà massa neutralitat.

Fins compendriem la neutralitat espiritual en una nació llunyana, distanciada del teatre de la guerra, en una Patagonia, en un Indostàn—la llunyania, com el temps, tot ho esborra o disminueix—però aquí, tant a la vora, tant aprop, que en un moment de molta quietut i mol silenci el millor dia sentirem les canonades de casa estant, no's concebeix. O és que no'ns fem càrrec de lo gros que és tot això, o és que som masells d'ànima.

Fins compremem que'l reste d'Espanya ho sigui, de neutral; Catalunya, no. Per ventura no hi tenim germans nostres a la guerra?... Es que ignorem qui són els fills del Rosselló i de la Provença?

XARAU

PRINCIPAL.—Tal com s'havia anunciat, s'inaugurà dis-sabte la nova temporada, amb el bon acert de donar la deguda preferència al Teatre català. Començà l'espectacle amb *La viola d'or*, rondalla bosquetana de l'Apeles Mestres. Per haver-se estrenat no fa gaire a La Garriga i haver tingut nosaltres el gust de parlar-ne en aquella ocasió, no creiem del cas insistir sobre les belleses d'aqueixa obra. Cal remarcar tan sols que la musica ha sigut instrumentada novament per a orquestra, amb qual tasca el séu autor, el mestre Enric Morera, s'hi ha lluit de debó, havent guanyat notablement l'efecte harmònic de quasi tots els números.

El decorat, dels senyors Vilomara i Moragas i Alarma, és del tot esplèndid i val la pena d'aplaudir-se.

L'interpretació, tenint en compte que al Principal hi hà avui quasi els mateixos elements que hi hagué al Bosc d'en Terrés, no ha variat sensiblement.

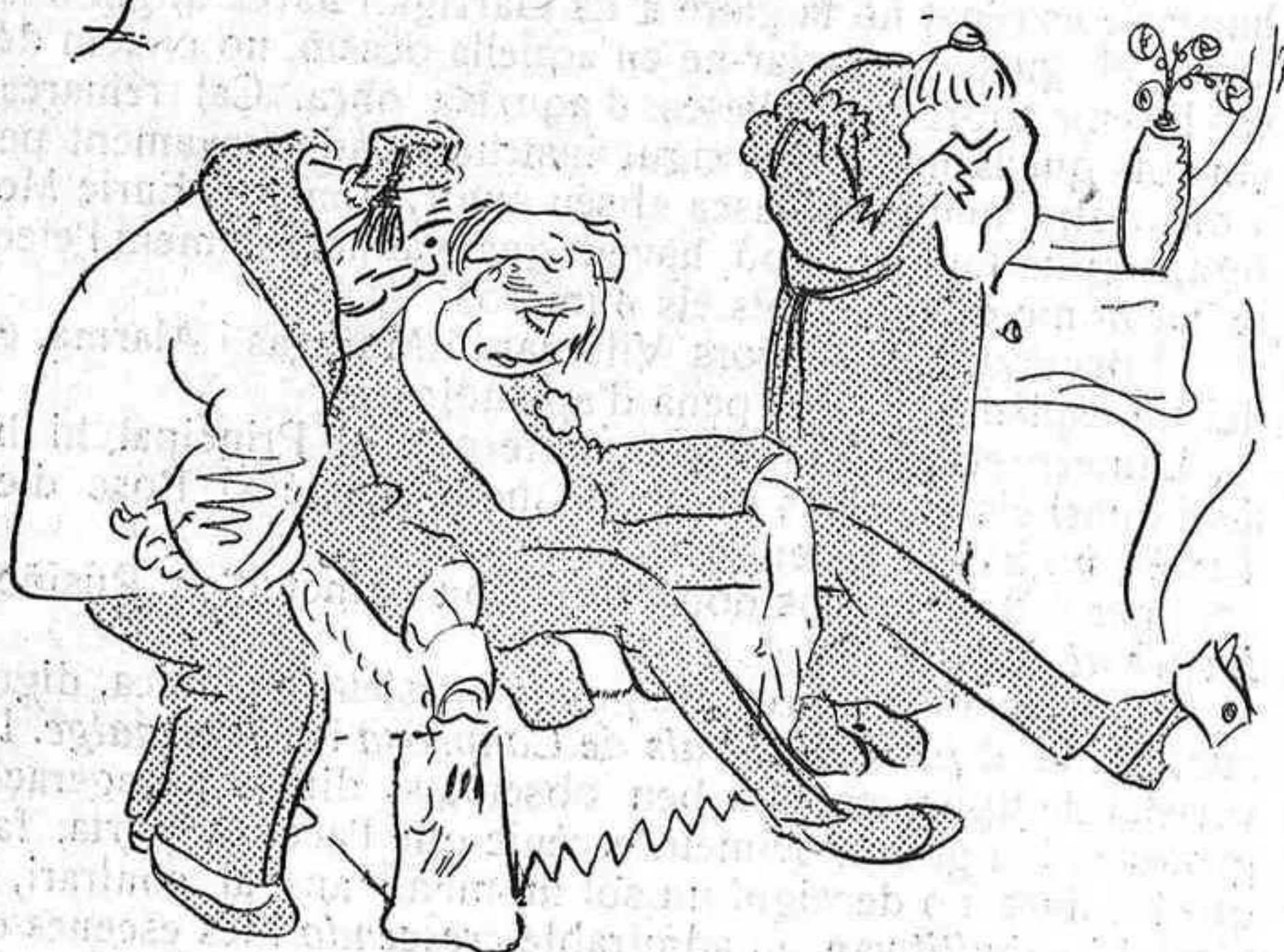
I per fi de festa ens donaren el nou sàinet d'en Rusiñol, *L'envelat de baix*.

Es aquesta una obreta de gran consistència còmica, digna successora d'*Els jocs florals de Canprosa* i *L'homenatge*. La varietat de tipus, tots ells ben observats, dintre l'exageració grotesca, i el gran moviment escènic que l'acció's porta, fan que'l sàinet no decaigui un sol moment; ans al contrari, el xivarri i el bullit van en admirable *crescendo* i les escenes de conjunt s'estalonen fins al final que resulta tràgic de tan còmic. Ademés, en Santiago Rusiñol, com sempre que escriu quadros d'aquest genre, ha empedrat el diàleg de frases enginyoses, d'aquelles tan seves, en les quals l'humorisme i la sàtira van sempre de bracet. Aquest cop la gracia li ha abo-

LES DESCONSOLADES

—Pobre Max-Linder! Ja no'ns farà riure mai més.
 —Qui sab, donal... Pot-ser n'han pogut fer una pel·lícula, de la seva mort.

ELS MISERABLES

—Fill meu acabo de recomptar la nostra fortuna. Tenim actualment setcents mil duros en paper.
 —En paper?... Déu meu! Si que som pobres!

cada l'autor pel broc gros; tant és així que'l públic no passa mai un minut sense esclatar en franques riallades.

Cal advertir que'ls còmics del Principal han ajudat, tots i cada hu d'ells particularment, a l'excel·lent èxit de *L'envelat de baix*.

S hi distingiren especialment la senyora Pla i els senyors Santpere, Nolla, Aymerich i Daroqui.

La presentació, molt apropiada.

NOVEDADES.—Després d'aqueixa afortunada *Maruxa*, que ha sigut un èxit indiscutible, gracies a la delicada i joganera musica d'en Vives, ens han servit els artistes del «Novedades» una coseta anodina que's titula *Galope de amor*, original de quatre autors, però que ni amb aquests quatre peus —i perdonin—s'aguanta.

Galope de amor no té ni argument, ni gracia, ni distreu lo que fora de desitjar.

SORIANO.—*Los hijos de Lacalle*, dels autors García Álvarez i Plañiol, és una obra de gracia a la madrilenya, que intenta pintar tipus purament d'allà, i que, amb tot i estar empedrada de trucs i de xistos, a nosaltres, que no vivim aquella vida, més aviat ens produeix llàstima, que rialles. Veritat és que voler divertir al públic a costa de la miseria resulta d'un deplorable gust.

Amb tot, cal confessar que la comedia obtingué un bon èxit, gracies pot-ser a l'excel·lent interpretació que hi donen en Montero i els seus súbdits.

Per a demà s'anuncia *La señorita Capricho*.

TÍVOLI.—Continuen les ovacions al rei del fil-ferro, el fenomenal *Robledillo*. També són molt aplaudits els gocets de l'original *Pepino*. Ahir degueren debutar tres noves atraccions: els *Deu Perezoff*, la troupe *Olaff*, acrobates i dançarins russos, i els *Bros-Weds*, excèntrics.

De lo més notable, tindrem el gust de parlar-ne.

ESPAÑOL.—Dissabte passat tornà a obrir les portes. A la *cuenta* la companyia havia anat a festa major. S'estrenà un graciós *vaudeville* d'aquells de la «risa gorda» que porta per títol *Falten cinc minuts!* L'obra és plena de trucs i d'escenes grotesques. De verdor, no'n parlem; tota ella sembla un camp d'ordi acabat de nèixer.

Els artistes de l'«Espanyol» l'interpreten molt bé.

Avatar

El «Forn de Sant Jaume» ha tornat a canviar de pell. Primer, des d'aquella menestrala botiga del carrer de la Llibreteria, se traslladà a la burgesa Ronda de Sant Pere, on s'instal·là en una botiga lletja com Judes, encarmetlada com una noia cursi, plena de fòtils tan inversemblants com aquella bàscula per a pesar-se la parroquia.

Ara ha *progressat* altra volta, i de la Ronda ha saltat al Passeig de Gracia; i allí s'exhibeix vestit amb tota elegancia, fregant-se amb l'aristocracia.

Es un «Forn de Sant Jaume» amb llums elèctriques; on vénen bombons i llaminedures de terres llunyanes, on els dolços són calcats als de «Cân Llibre», als de «La Palma», o de la «Sara Bernard»; els dependents del qual

han perdut aquell urc de la casa vella i han esdevingut encarmetlats; on hi manca aquella criada vella, i un gat, i uns quants capellans.

Qui és l'atrevit que entra allí a comprar mitja lliura de borregos de pa per a fer les sopetes del nen, per a preparar-lo a deixar la mamella? Qui surt d'aquella botiga amb un tortell sota l'aixella, o amb la coca de llardons i l'encasada i la cristina?

Ningú. No ho dubteu, ningú. Veiam, qui és valent d'entrar-hi a comprar mitja lliura de sabatilles i mitja més de melindros?

Aquesta botiga nova!... Qui és que hi và a fer-se fer un peix o a encarregar-hi unes lletres?

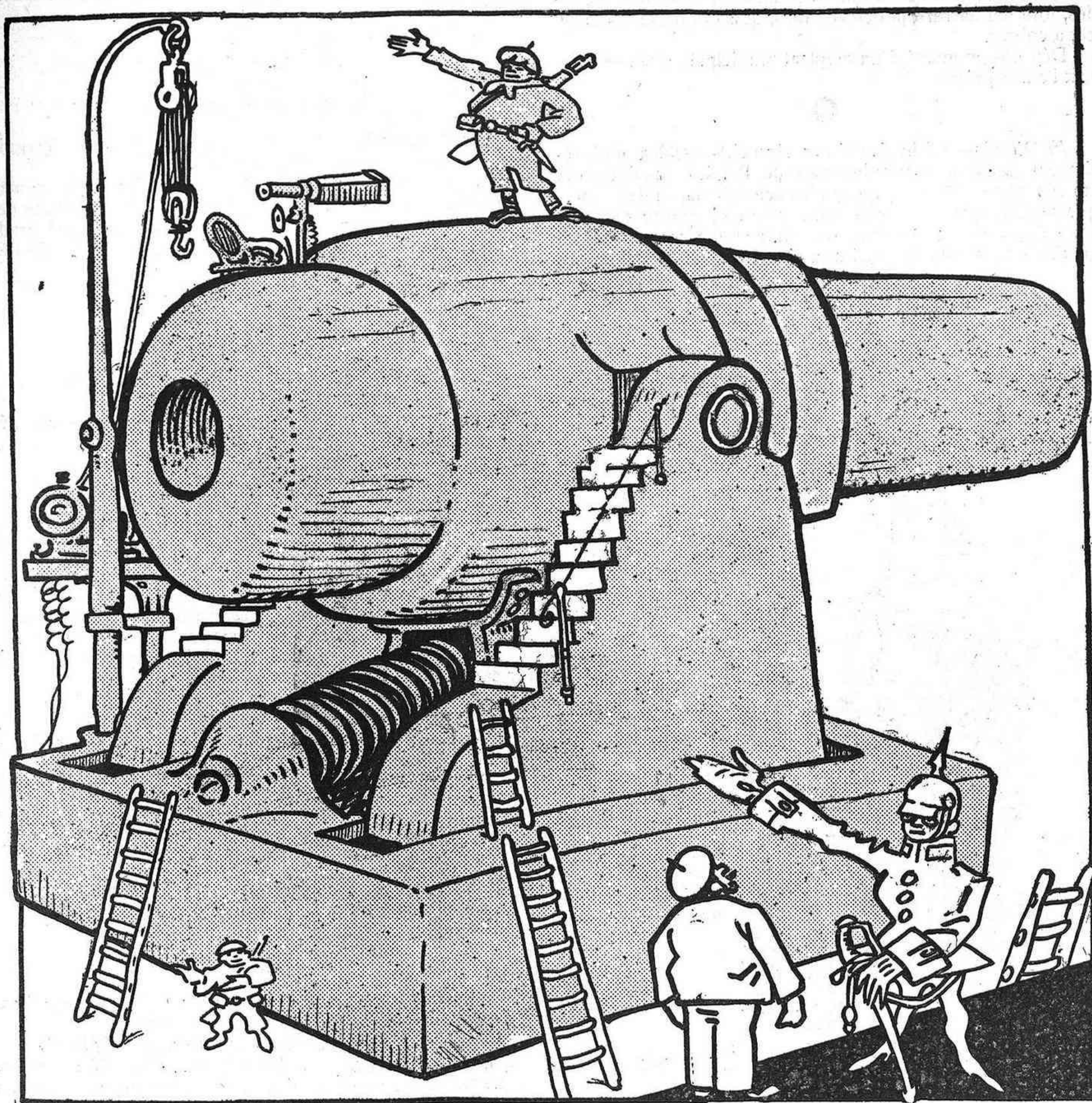
La sort és que a l'avi l'han arreconat, però no l'han

mort. Mentres visqui, el visitarem més que mai. Serà una altra estació dels diumenges al matí; la farem amb la dona i la mainada, tornant de la Seu, i de veure aquella tia vella que no acaba de morir.

Mentres serem dintre, els nois miraran a aquell matorros de la paret i eixamplaràn les narines, flairant aquells olors dolços. La dona parlarà amb la Mari-Angela, i, quan sortim, jo amb el tortell sota'l braç, descendent per la Baixada de la Presó, me semblarà que no soc en *Paco*, sinó el senyor Francisquet, com l'avi, o don Francesc, com el pare.

Llàstima de la Reforma, que'm treurà les il·lusions!

R.

L'OBSEQUI

—En proba de simpatia i agraïment, el Kaiser vos envia aquest present per a que pogueu anar a destorbar mitings republicans.

ESQUELLOTS

Un grupo d'empleats ha presentat un memorial a l'Ajuntament, en el qual exposen la modesta pretensió de no anar a l'oficina sinó als dematins.

Creiem que la Corporació municipal hauria d'apressurar-se a accedir a tan justa demanda, per dugues raons.

Primera: perque, tractant-se d'unes feines tan pesades com les que realitzen aquests senyors, no és just ni humà obligar-los a estar asseguts massa hores seguides.

Segona: perque si l'Ajuntament no contesta depressa, és molt possible que'ls referits empleats s'enfadin, i en lloc de conformar-se amb anar a l'oficina no més als dematins, declarin rodonament que no hi volen anar ni dematins ni tardes, fòra del darrer dia de cada mes, que s'hi deixaràn caure per a cobrar.

Déu nos en guard d'un empleat municipal, quan se li feix l'amor propi!

El Diluvio—qui havia d'ésser, sino ell!—explica molt seriament que'ls alemanys invasors de Bèlgica consideren ja tan séu aquell territori, que en les actes de naixement—perque sembla que, a pesar de tot, encara en la pobre nació hi van naixent noves persones—els militars encarregats del registre civil fan constar que'l nou ciutadà és súbdit del kaiser.

—Ja estan ben de broma els caricaturistes!... Ara el dibuixant em posa al costat d'una estufa, quan lo que'm convindria és un estufat.

I, per a que'ls séus lectors en quedin ben convençuts, afegeix el graciós diari:

«Un acta de nacimiento está redactada así: *Nacido el 17 en Bruselas (Alemania)*».

Ben llis i ben breu. *El 17.*

A la *cuenta*, els alemanys, per a indicar una fetxa, no necessiten posar-hi l'any ni el mes; amb el dia solament ja'n tenen prou.

Ai, Senyor!... Quines coses se veuen en el món!

I quines *macaderias* se llegeixen en certs diaris!

Ja ho saben?

El govern—diu un diari—ha assegurat que a primers del vinent any entregará al Comitè directiu una bona part dels deu mil·lions de pessetes amb que, segons va prometre, ha d'ajudar a la celebració de l'Exposició Universal d'Indústries Elèctriques.

Aquí de la vella copla:

«Papeles son papeles,
cartas son cartas,
palabras *del gobierno*...»

Sembla mentida que hi hagi persones que encara creguin en les ofertes de la gent d'«allí dalt»!...

Després de tres anys de gestions, no hi ha hagut manera d'arrencar al govern les quatre pessetes que va prometre per a contribuir als gastos de la sexta Exposició d'Art celebrada el 1911... i volen que ara dongui una «bona part» de deu mil·lions?

Vaja, homes, no siguin tan criatures...

L'agencia Wolff ens ha fet sabedors de la terrible nova.

«El kaiser està encostipat; té molta tós».

Això, en els actuals moments, és d'una importància més que real, *imperial*.

Però que no's desesperi don Guillem. Té tós?

Els artillers francesos li enviaràn unes quantes pastilles.

Una empresa teatral va demanar permís a l'Ajuntament per a passejar un anunci que consistia en un remat de béns. L'alcalde, amb molt bon criteri, va denegar el permís. No és hora de passejar xais pels carrers de Barcelona. Això seria fer bavarotes als *sin-trabajo*, que no poden tirar carn a l'olla.

La millor definició de la neutralitat ens la dona en Chamfort, en una de les seves cèlebres anècdotes:

«Durant l'assetjament d'una ciutat, un aiguader anava amb un carretonet amb dos cantis, cridant als vianants:

»—Qui vol beure?... A dos sous el vas d'aigua!

»De prompte una bomba, caiguda a la seva vora, li reventa un dels cantis.

»L'home, impertorbable, es posa a cridar:

»—Qui vol beure?... A *quatre* sous el vas d'aigua!»

Així són, els neutrals.

Entre les coses extraviades que s'han trobat aquests dies, en l'interior dels tramvies, hi hà una «camisa».

¿Serà la de la *Lola*, aquella que *un chulo se la llevó*?

Jo, dels tramviàries, no esperaria que l'anessin a recollir.

La regalaria a qualsevol contribuïent que, en temps de neutralitat, a tots els deu fer prou falta.

Diàleg de circumstàncies neutrals:

- Respecte a la situació econòmica que ha provocat la guerra, quins són els teus principis?
- Que tothom ha de cercar la manera de trobar medis.
- Quins medis?
- Els medis per a arribar al fi.
- Quin fi?
- El fi de mes.

Dos vells amics se troben en plena Rambla.

- Hola, noi!... Estàs molt bo!... Fas molt bona cara!
- Es que m'he tornat vegetarià.
- Desde quan?
- Demà començo.

ACUDITS

Un poeta molt dolent va llegir, un dia, un recull de sonets inèdits a una senyora.

—Què li han semblat?—digué aquell un cop acabada la lectura.

La senyora respongué:

—Voldria en els seus versos una mica més de foc; o més ben dit: voldria en el foc una mica més dels seus versos.

Una dona molt lletja fa fer-se un retrato.

—Ja quedaré bé, li sembla?

—Sí, senyora; però fassi l'obsequi de tancar una mica més la boca perquè la placa no més és de 9 per 12.

Perseguit pels acreedors, en Palaudaries, pren la resolució de tirar-se de cap al mar.

Un mariner el salva, i li diu:

—Ja pot ben dir que'm deu la vida.

En Palaudaries, desesperat:

—Un altre deute?... No'm fumaràs pas!
I es torna a tirar a l'aigua.

A l'entrar a Barcelona, els burots, deturen un carro. Fan baixar el carreter i li pregunten:

—Què hi porteu en aquest sac?

El carreter s'apropa a un dels burots i li diu a cau d'orella:

—Garrofes.

—I per què ho dieu tant baix?

—Perque'l cavall no se'n enteri.

Entre'l doctor i el client:

—Perque ho sàpiga, al seu amic Mitjavila, vàreig curar-li la febre a copia de copes de cognac.

—De debò?... I com ho podria fer per a tenir-ne?

—De què?... de cognac?

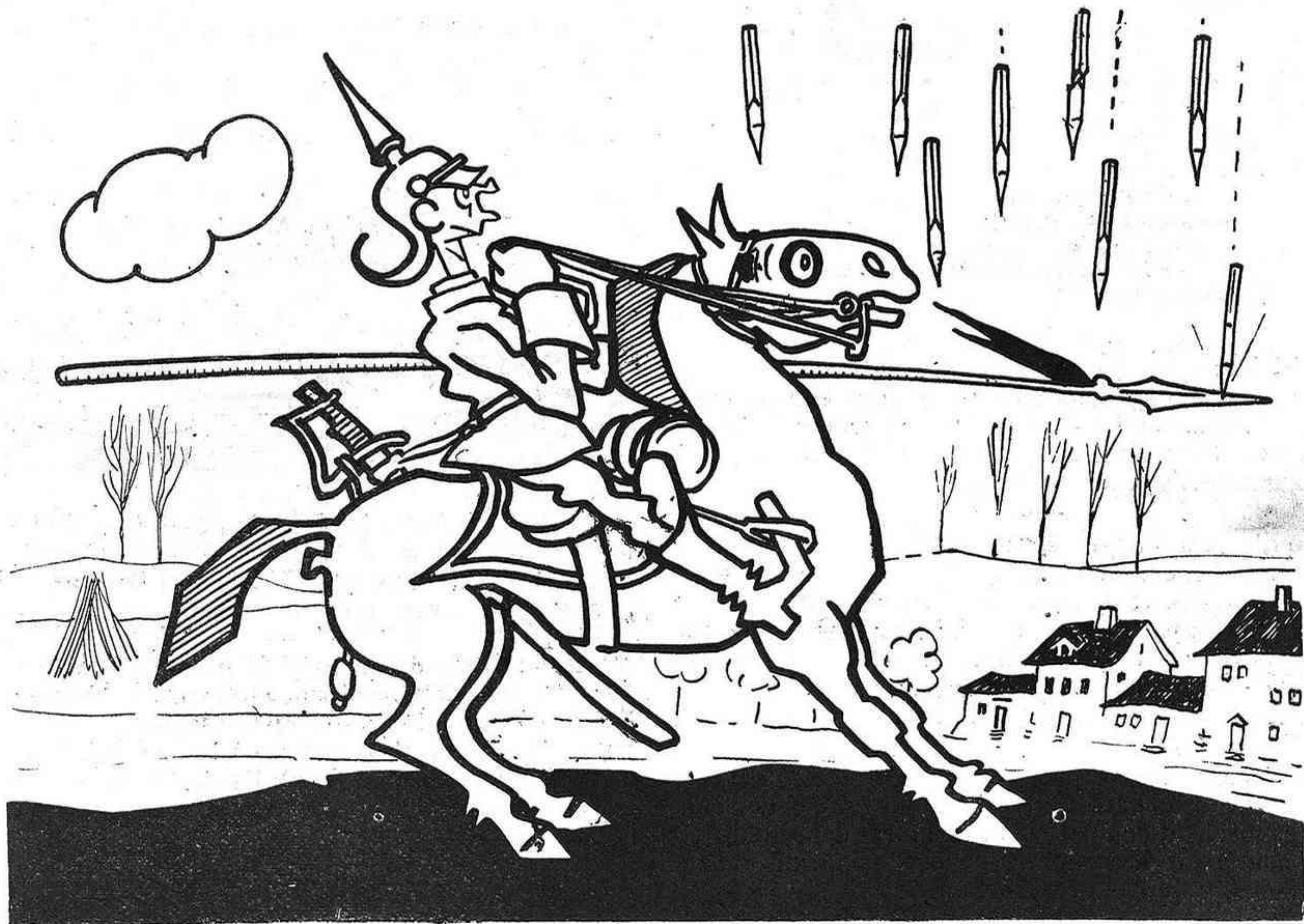
—No; de febre?

Col·laboració dramàtica.

Dos cèlebres autors fa dies que's reuneixen per a escriure una comedia. Però fins ara no han fet sinó xerrar i discutir.

Un d'ells, empipat, exclama:

—No't sembla que seria millor que, de les paraules, passessim als *actes*?

LES NOVES BALES QUE LLENCEN ELS AERIPLANS FRANCESOS

—Alto, noi, que plouen estilogràfiques!

PRESONER DE GUERRA

—Sabries dir-me si'n tinc per gaire temps de estar-me aquí a França?
 —Per què ho preguntes?
 —Home, perquè me n alegraria, que m'hi trobo molt bé.

A càl barber:

—Que tenen alguna aigua bona per a fer créixer el cabell?
 —Si és servit!... Aquí en té una de meravellosa. Se'n farà vint pessetes el frasc; i quan hagi gastat dotze botelles la casa li regalarà una perruca.

Al salò d'espera d'un dentista:

—Toca a vostè, em sembla.
 —No, no... Vostè és primer.
 —No hi fa res; passi al davant. Així el senyor dentista, si vostè li paga la visita, tindrà algun quarto... sab?... Es que vinc a cobrar-li una factura.
 —Oh, és que jo també vinc per lo mateix!

Raons d'economia.

Al començar-se el curs universitari, un pare's lamenta del gasto exorbitant de matrícula i de llibres del seu fill.
 —Mai hauria dit— exclama— que costessin tants diners els teus estudis.
 El xicot:
 —Oh, i encara!... No't pots queixar, que soc dels que estudien menys!

Solucions als trenca-caps del número 1863

A la xarada primera, *Ovidi*; a la segona, *Màquina*; a l'anagrama primer, *Néts-tens*; al segon, *Món-nom*; a la targeta, *L'ànima morta*, i a l'accentígraf, *Avia-Avià*.

TRENCA-CAPS

XARADES

I

Primera és part de persona que sigui tota sencera, i, ben mirat, *Dos-primera* és un bonic nom de dona. *Hu-terça*, molt natural, un quefe sovint s'hi troba, i és també una eina de prova, lector, aquest meu *total*.

M. Planas, fill

II

Si et dic que la *hu* és vocal i el *dos* part de la persona, podràs veure que'l *total* és una cosa molt bona per menjà el gall de Nadal.

J. Mestres M.

TARGETA

F. Grup
Alella

Amb aquestes lletres, degudament combinades, formar el nom d'un poble català.

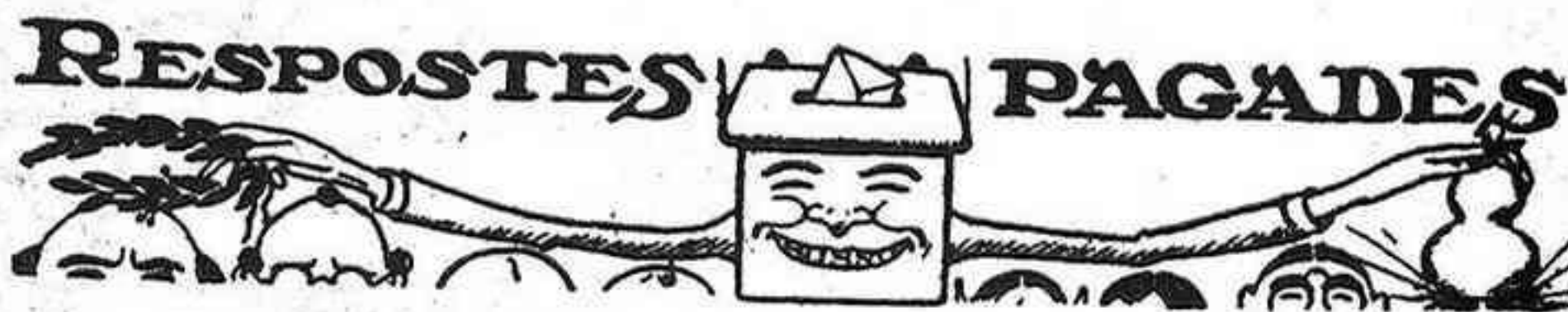
Daniel Mayor (Cherta)

ANAGRAMES

I

—*Total*, tu, Manel, que'l *tot* no és gaire bo pel teu cos?

R. Campins

M. A. V., J. A. R., Ixodes, E. Bosch i V., J. G. C., R. Ramonics, J. García, V. Castanys, R. F., F. Costas J., C. Prades, J. B. P., A. Prat A., J. N. de M. i A. Daroca i Grifols: Rebut els originals que envien amb destí als Almanacs, i gracies.

Avant: El seu dibuix és molt magre.—Hermenegildo Parés: Es inútil que's cansi, que amb vostè no farem res.—Pere Queraltó Tolosa: Si và, que no li asseguro, anirà a l'Almanac. Pel periòdic es necessiten coses d'actualitat i, a poder ésser, humorístiques.—Alfred Oriol: Es d'apreciar la bona intenció, però no estem per filosofies. Som al temps de les canonades i no de les idees pures.

Antoni López, editor — Rambla del Mltg, núm. 20
 Imprempta LA CAMPANA y L'ESQUELLA, OIm, 8
 BARCELONA

Antoni López, editor, Rambla del Mitg, 20, Llibreria Espanyola, Barcelona. Correu: Apartat n.º 2

NOVEDADES

Tierras de España , por Eduardo Marquina	3'50 pesetas
Aglavena y Seliseta, Ariana y Barba Azul, Sor Beatriz , obras de Mauricio Mæterlinck traducidas por G. Martínez Sierra	3'50 »
Vida de D. Quijote y Sancho según Miguel de Cervantes Saavedra , por Miguel de Unamuno	4 »
Los pueblos, ensayos sobre la vida provinciana , por Azorín	3'50 »
Poesías excelsas (breves) de los grandes poetas , traducidas directamente, en verso, de sus respectivos idiomas por Fernando Maristany. — Un tomo en 8.º	3 »
La mujer del traje blanco , por Wilkie Collins (2 tomos) cada tomo:	1 »
Noches fantásticas , por R. L. Stevenson	1 »

EL ORÁCULO DE LAS NACIONES ¿QUIÉN GANARÁ?

Divertidísimo e ingenioso juego de cartas político-satíricas para adivinar de quien será la victoria al final de la terrible GUERRA EUROPEA. — Este ingenioso juego no equivoca el resultado de QUIÉN GANARÁ.

Precio del juego: 15 céntimos

Aviat sortirà

L'envelat de baix

EDICIÓ POPULAR

d'en SANTIAGO RUSIÑOL

PROXIMAMENTE APARECERA

EL AÑO EN LA MANO

= ALMANAQUE ENCICLOPEDIA DE LA VIDA PRACTICA para 1915 =

Este popularísimo libro, aparecerá con un índice espléndido y de grandísimo interés. Entre un sinnúmero de epígrafes sobresalen **Las cuatro estaciones, Los niños, Exploraciones, En sociedad, Estadísticas, Costumbres, Méjico, Toros, Modas, Objetos útiles, Monumentos, América y sus progresos, Horticultura, Sports, Los papas, Himnos patrióticos de todas las naciones beligerantes,**

LA GUERRA EUROPEA

Mapas, Planos, Grandes regalos a los compradores, etcétera, etc.

NOTA. — Pueden nuestros corresponsales formular pedido

NOTA. — Tothom qui vulgui adquirir qualsevol de dites obres, remetent l'import en lliuranses del Giro Mútuu o be en sellos de franqueig al editor Antoni López, Rambla del Mitg, 20, Barcelona, la rebrà a volta de correu, franca de ports. No responem d'extravíos si no's remet, además, un ral pera certificar. Als corresponsals se'ls otorguen rebaixes.

MUSICA BÉL·LICA

El popular Sarasate, glosador cantaire de la guerra europea